

Fenntartható közösségek STÚDIÓ

A hely és a helyzet megértése/ Anyag és idő /
Közösségépítés, közösségben építés

MŰHELY - ISKOLA

Zebegény

KOMPLEX KIÍRÁS

2024 tavasz

Tartalomjegyzék

5	Program
6	Manualitás mint terápia
9	Hagyomány és jövő
10	Szak-oktatás
13	Játszani is engedd!
14	Helyszín
20	Olvasó

Program

Hogyan újítható meg az oktatás? Mit tudunk nyújtani azoknak gyerekeknek, akiknek problémát okoz a hagyományos oktatási környezet és a pályaválasztás? Lehet-e felemelő hely az iskola és annak épített terei? A digitális kultúra korában milyen lehetőségeket rejt a kézművesség, az anyag valóságos megtapasztalása, a művészetterápia? Adhat-e támogatást a művészeti és szociális hagyományokkal átszőtt környezet? A Fenntartható közösségek stúdióban ezekre a kérdésekre keresünk a gazdag múltú és mai is virágzó Zebegényben érvényes válaszokat.

A hely:

Ha Zebegényre gondolunk elsőként talán Kós Károly híres temploma jut eszünkbe gyönyörű formáival, gazdag kézműves díszítettségével, a társzművészetek jelenlétével. Kicsivel arrébb Szőnyi István kortalanul modern műteremházában érezhetjük a hely és a festő egymásra hangoltságát. A műteremház Szőnyi István életén túl egy tágabb kulturális közösséghez tartozást is megjelenít: a Szőnyi István lánya által működtetett római Triznya kocsmá a magyar művészvilág hazai és külföldi képviselőinek kedvelt találkozóhelye volt a kommunizmus éve alatt. A művészet, a művészek zebegényi jelenléte kapcsán feltétlenül említenünk kell Maróti Géza építész és az első világháború előtt épített dunaparti villáját is. Zebegény szociális vonalon is különleges múlttal rendelkezik: Gróf Apponyi Franciska egyedülálló kezdeményezésként valósult meg az 1930-as években a hátrányos helyzetű gyerekek számára épített Napraforgó házak.

A program:

A szociális és a művészeti szál erőteljes jelenléte segíthet életre hívni és tartalommal feltölteni azt az új műhely-iskolát, amely a szakiskolai képzés szükséges megújítását célozza meg. A műhely-iskola olyan alternatívát kíván nyújtani, ahol a kézműves technikák kipróbálásán, a művészetterápiás alkotáson keresztül juthatnak el a diákok saját készségeik felismeréséhez, tudatos pályaválasztáshoz. Oktatási programjának kidolgozásában segítséget nyújthat a finn Arkki építészcsoporthoz ma már világszerte alkalmazott afternoon school programja, de segítők lehet ebben Beer Miklós nyugalmazott váci püspök is, aki egykori zebegényi lakosként jelenleg Nógrád megye mélyszegénységében élő fiataljainak felzárkóztatásával foglalkozik.

A helyszín:

A helyi közösség felé is nyitott műhelyként megfogalmazandó kis intézmény Zebegény központjának egy régóta megújításra váró telkén, a jelenleg lakatlan FORFA telepen próbálja megtalálni a helyét. Az új épület nem zárt szakiskola szeretne lenni, hanem a környezetére nyitott, azzal együttműködő sokak által és sokféleképpen bejárható, használható tér és hely. Mint Andreas Cukrowitz vorarlbergi iskolái, közösségi épületei, amely minden esetben a teljes faluközösség számára sokoldalúan használható intézmények.

Oktatók:

Fazekas Katalin DLA	egyetemi adjunktus
Fejérdy Péter DLA	egyetemi docens
Kemes Balázs DLA	egyetemi adjunktus
Major György DLA	egyetemi docens

Meghívott építész:

Cseh András DLA	építész, CAN architects
-----------------	-------------------------

Manualitás mint terápia

A 21. század első évtizedeinek egyik legkarakteresebb jelensége a digitalizáció. Az élet egyre több területén jelennek meg robbanásszerű gyorsasággal a különböző elektronikai eszközök. Mind a professzionális munkák, mind a hétköznapi szintjén segítik a legkülönbözőbb feladatok elvégzését, kínálnak ugyanakkor virtuális alternatívát a szórakozásra. Egyszerre teszik hatékonyabbá a munkavégzést, illetve biztosítanak gyors hozzáférést a legkülönbözőbb információkhoz és rendszerekhez. A jelenséget digitális forradalomként emlegetik, amelyet a COVID járvány által rendszer szinten is létrehívott online oktatás tovább erősített.

Fontos párhuzamos jelenség ugyanakkor, hogy egyre több gyermek és fiatal küzd valamilyen tanulási nehézséggel, amely nem csak a tanulmányok eredményes befejezését, hanem a későbbi munkavállalást is veszélyezteti. A felmérések és kutatások szerint a legtöbb országban megfigyelhető ez a tendencia, de földrajzilag a leszakadó régiók területén, különösen a hátrányos helyzetű kistélepedéseken a legerősebb. A meglévő oktatási rendszereket vizsgálva megállapítható, hogy bár azok mindegyike rendelkezik azzal a képességgel, hogy felismerje az érintett tanulókat, és speciális segítséget nyújtson nekik. Az esetszámok robbanásszerű növekedését a legtöbb intézmény azonban már nem tudja kezelni.

Felismerve a fokozódó problémát, egyre több szervezet kezdett különböző oktatási kísérletekbe. A kísérletek egyik fontos jellemzője, hogy kisvárosi vagy falusi településeken indultak, ahol a felfokozott hétköznapi zavaró hatásai visszafogottabbak. Emellett kihasználják a természeti környezet jótékony hatását. A napszakok, az évszakok, a fényviszonyok, az időjárás, a növény és állatvilág jobban érzékelhető változásai sajátos ritmust szabnak az időnek. Észrevétlenül és jótékonyan stimulálják az ilyen környezetben élő embereket, köztük a nehézségekkel küzdő tanulókat is. Másik közös jellemző a manualitás, a különböző anyagokkal való találkozás, a kézzel végzett munka fontossága. Rendszerint valamilyen szakma oktatása egészíti ki a tanulmányokat, sok esetben a közismereti tárgyak tartalmát is az adott szakma tananyagába csempészik át. Az eredmények elég biztatóak.

Joggal merül fel azonban a kérdés, hogy az alternatív oktatási formához társul-e a megszokottól eltérő téri modell? Miben kellene, hogy különbözzön egy ilyen oktatási épület a meglévőkhöz képest? Hatással van-e a téri környezet az oktatásra, a tanulásra és a gyógyulásra? Egy műhelyiskola tervezése kapcsán ezekkel a kérdésekkel fogunk foglalkozni a tanév során egy konkrét zebegényi helyszínen.

Kemes Balázs DLA
egyetemi adjunktus

Hagyomány és jövő

A „Zeitgeist” azt jelenti, hogy „a kor szelleme”. Egy bizonyos idő „szellemének” a művészetben és építészetben keresztül közvetített fogalma. A jelen kor szelleme a változás és átalakulás, identitás és metanyelv, hagyomány és jövő, hely és közösség, szépség és fenntarthatóság, pocsékolás és takarékoság fogalmak, amelyek intenzíven érintenek mindannyiunkat az élet minden területén.

Az ember azt hinné, hogy vízen kacsázni szinte papírlap vékonyságúra kopott kövekkel, kavicsokkal a legjobb. Garantált velük a multipattantás és a mérvadó távolság. Ez azonban tévhit, mert egy matematikai modell szerint a krumpli alakú, vaskosabb kövek jobb eredményt adnak. A pattanást befolyásolja a kő tömege és aljának görbülete közötti arány, és még az is nagyon fontos, hogy a dobásnál mennyire tudjuk megpörgetni a kavicsot.

Stúdióink helyszíne ebben a félévben a festői szépségű Zebegény, amely Budapesthez még épp oly közel van, hogy lehetséges és érdemes minőségi oktatási intézményt létrehozni, de ahhoz már elég messze van, hogy a dübörgő nagyváros zaját már ne halljuk és nyugodtan tudjunk gondolkodni.

A funkciót tekintve arra vállalkozunk, hogy egy olyan oktatási intézményt tervezzünk meg, amely a jelenleg erősen változó és a változásból is fakadó számos nyitott kérdéseket hordozó – milyen a jövő oktatási intézmény? – helyes választ fogalmazzunk meg.

És milyen legyen ez az épület? Ennek az épületnek pont olyannak kellene lennie, mint a jó kacsakőnek. Egészen pontosan olyannak, mint a kezünkbe vett kő, amelyet a környezete, a természet ereje finomra csiszolt, iszonyú egyszerű, kézbevételekor semmi sem zavar, illeszkedik a tenyerünkhöz. És mindeközben, ha jobban szemügyre vesszük a legeslegjobb dobásra alkalmas követ: mérnöki pontossággal átfésülve egy egyenlet, egy matematikai számítás eredményének köszönhető legjobb forma, amelyet a pontosan megfelelő szögben és erővel hajtunk a víz fölé, hogy a nyerő dobást megejtsük. Nah és persze nem szabad megfeledkeznünk mindezt közben olyan lazán és élvezettel csinálni, ahogy a kacsakő dobálást a tavaszi napsütésben Zebegényben lehet.

Fazekas Katalin DLA
egyetemi adjunktus

Szak-oktatás

Desing for all – egyetemes tervezés,

a „mindenki” számára komfortos világ eszménye /a teljes körű akadálymentesség ideája, amelyen belül a szociális és kulturális akadálymentességnek is helye lenne/.

Innen nézve válhat érdekessé mit gondol egy-egy társadalom a képzettség, képzés különböző szintjeiről, és az azokhoz rendelhető társadalmi csoportokról. Ennek egyik meghatározó rétege lehet, hogy hol van az emberi munka értéke az adott kultúrában, ez sokat elárul az adott társadalom valós értékrendjéről, emberképéről.

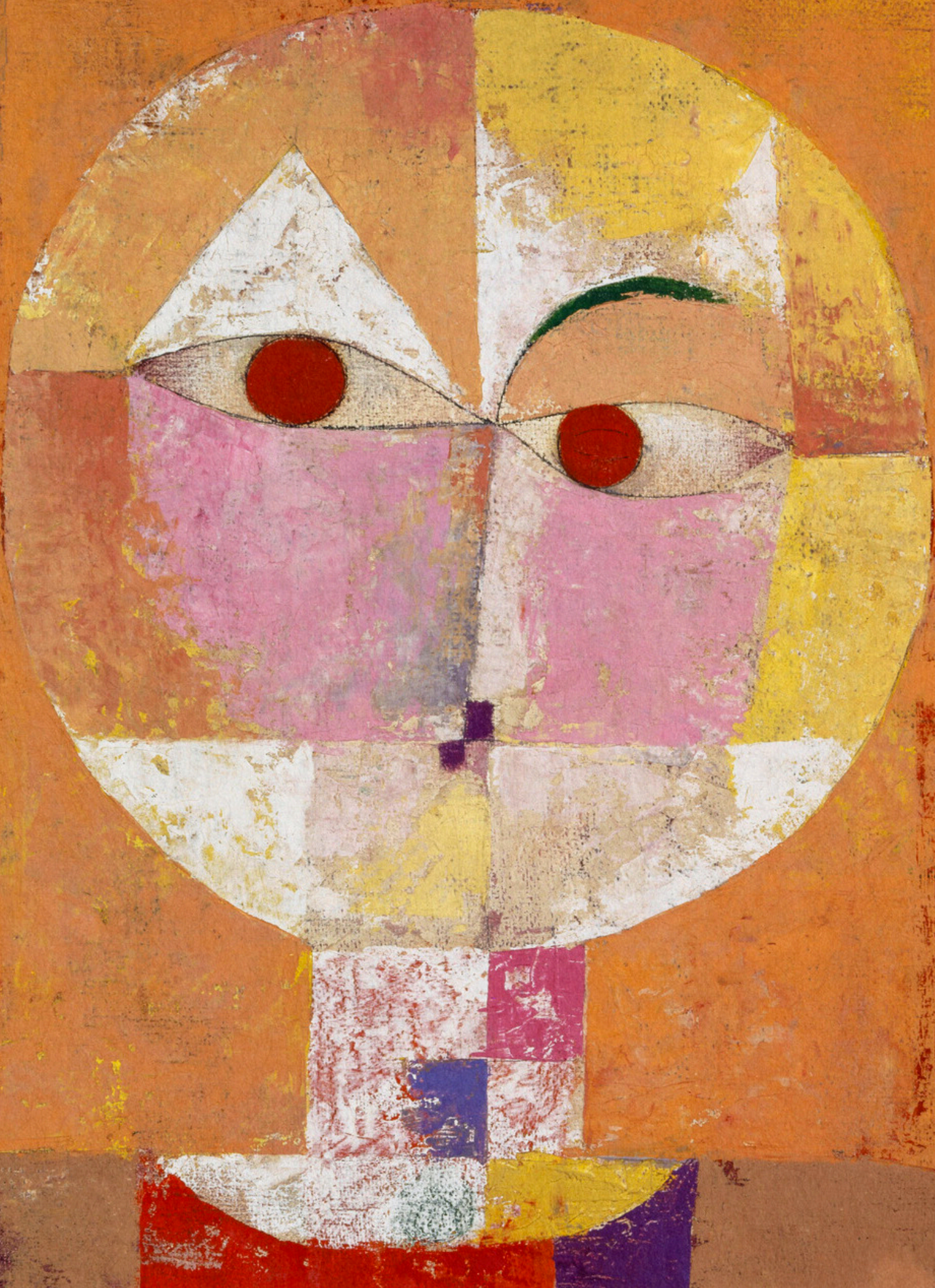
A kétkezi munka megvetése és túlértékelése közti tartományban megkeresni a helyes arányt különösen fontosnak lehet egy mind virtuálisabbá váló világban, amelyben a virtualitás rejtett anyagiságával párhuzamosan, az emberi cselekvés, aktivitás is mind nagyobb része az eszközök önállósodásának irányába mozdul el – okos tárgyak, mesterséges intelligencia, robotok, applikációk stb...

Az ember - eszköz viszony újraértelmezésében kiemelt szerepe van az oktatásnak, az oktatás kereteinek megteremtésében fontos szerepe lehet az építésznek, aki saját szakmai szemléletével akarva akaratlan maga is állást foglal egy, „mindenki” számára komfortos, de igen széles értelemben fenntartható világ alakulásában, alakításában. Stúdióinkban a tanulmányok keretei között a tudatos alakítás alapvető eszközeinek megismerése lenne a cél.

A félév választott témája és helyszíne számomra ezek között a határok között érdekes. Beleértve a helyhez köthető különböző alkotók, iskolák előzményeit, a meglévő, pusztuló építészeti keretet, a formálódó programot, és a saját élethelyzetet.

Major György DLA
egyetemi docens

Játszani is engedd!

„... A jól végzett munkával olyan öröm jár együtt, amelynek ontológiai jelentősége van. A munkától nyert létöröm aspektusai a tudás öröme és a működés öröme. Ez a munkától nyert létöröm visszatükröződik a szobron, és a szobor szobrászi értékévé válik ...”

Varga Ferenc szobrász szavai a tanulás munkájára is igazak, legyen az egyetemi vagy kisiskolás feladat. A hazai szakiskolai képzés egyik csapdája, hogy az amúgy is nehezebb körülmények közül érkező gyerekeket nagyon hamar becsatornázza egy szakirányba. Ha valaki itt nem találja a helyét, az utána már nehezen vált, leginkább kimarad, elkallódik.

A műhely-iskola olyan alternatívát kíván nyújtani, ahol a kézműves technikák kipróbálásán, a művészetterápiás alkotáson keresztül juthatnak el a diákok saját készségeik felismeréséhez, tudatos pályaválasztáshoz.

Oktatási programjának kidolgozásában segítséget nyújthat a finn Arkki építészcsoporthoz, ma már világszerte alkalmazott afternoon school programja, de segítők lehet ebben Beer Miklós nyugalmazott váci püspök is, aki egykori zebegényi lakosként jelenleg Nógrád megye mélyszegénységében élő fiataljainak felzárkóztatásával foglalkozik.

A feladat szépségét gazdagítja, hogy a helyi közösség felé is nyitott műhelyként megfogalmazandó kis intézmény Zebegény központjának egy régóta megújításra váró telkén próbálja megtalálni a helyét.

Fejérdy Péter DLA
egyetemi docens

 Zebegény

Helyszín

47°47' 56.2"N
18°54' 43.3"E

← egykori FORFA telephely

Fenntartható közösségek STÚDIÓ

Szónyi István műteremháza és festménye Zebegényről →

Kós Károly temploma →

Olvasó

irodalom

inspiráció:

<https://www.cn-architekten.at/en/projekt/hittisau-firestation-culture-house>

<https://archello.com/project/house-of-music-rothis-a>

Zebegény:

<https://epiteszforum.hu/taj-kep-epiteszet-szonyi-istvan-kepzuveszeti-szabadiskola-rehabilitacioja>

<https://kepmas.hu/hu/apponyi-franciska-grofno>

https://dunakanyarkult.blog.hu/2020/06/12/viragegylet_zebegenyben

<https://dunakanyarkult.blog.hu/2021/01/17/maroti>

oktatás:

http://dla.epitesz.bme.hu/appendfiles/1672-dlabook1_2016_kivonat.pdf

http://dla.epitesz.bme.hu/appendfiles/1341-tanczos_t_e.pdf

